

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

У децембру 1951. године, после много година под туђом влашћу, Либија је прогласила независност, под именом Либијско Уједињено Краљевство, и њен први и једини монарх био је краљ Идрис. Идрис је гајио срдачне односе са западним земљама Великом Британијом, Сједињеним Државама, Француском и Италијом. Велика Британија и Сједињене Државе имале су велике војне базе на либијској територији.

Владавина краља Идриса трајала је до 1969. године, када га је, државним ударом, на власти сменио Моамер Гадафи, тада двадесетседмогодишњи официр либијске армије.

Прва одлука Моамера Гадафија, “вође револуције“ (како је називан у државним документима и званичној либијској штампи), била је да затвори стране, америчке и британске војне базе.

У Либији постоји око 140 мањих и већих кланова и племена. Либијским дијалектом арапског језика говори приближно 80 процената становништва, док преосталих 20 процената употребљава језик Туарега и Бербера, Тамазигт.

После тога, национализовао је знатан део страних нафтних и трговачких предузећа која су пословала у Либији.

Западна штампа и телевизија, већ четрдесет година, не престају да нападају либијско руководство, на челу са Гадафијем.

Либија је земља Магреба, области у северној Африци. Граничи се са шест земаља, укључујући Тунис на западу и Египат на истоку. На северу има дугу природну границу – Медитеранско море. Са површином нешто мањом од 1800 000 квадратних километара,

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

Либија је по величини четврта земља у Африци и седамнаеста на свету (приближно је величине Аљаске). Либија има обалу дугачку 1770 километара, што је најдужа медитеранска обала неке афричке земље. Део Медитерана који се граничи са Либијом често се назива Либијско море.

Близу 90 процената површине Либије је пустиња. Либијска пустиња спада у најсувље и најтоплије области на планети. Постоје места где киша не пада деценијама, а у градићу Ал Азизија, шездесетак километара од Триполија, у септембру 1922. године, измерена је температура од 57,8 степени Целзијуса, највиша температура икада измерена на Земљи.

Либија има око 6,5 милиона становника и око половине становника има мање од 15 година. 1964. године Либијаца је било тек нешто више од 1,5 милион. Стопа прираштаја је средином осамдесетих година двадесетог века износила 4 процента и била је једна од највиших на свету.

Ислам је преовлађујућа религија у Либији. Од 97 процената становништва исламске вероисповести, сунита је више од 85 процената.

Становници који су некада, по традицији, живели у шаторима, номадски, данас углавном живе у градовима. Близу 90 процената Либијаца живи у градским насељима, а сваки пети становник Либије живи у Триполију, највећем либијском граду.

На уском појасу земље дуж медитеранске обале, који заузима мање од 10 процената територије ове државе, живи око 90 процената становника.

У Либији постоји око 140 мањих и већих кланова и племена. Либијским дијалектом арапског језика говори приближно 80 процената становништва, док преосталих 20 процената употребљава језик Туарега и Бербера, Тамазигт.

У последњих тридесетак година, либијско руководство улагало је велике напоре да повећа општу писменост и подигне образовни ниво становништва. Основну школу, која

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

траје девет година и обавезна је у Либији, похађа нешто мање од 770 000 ученика, док трогодишњу средњу школу похађа око 720 000 ученика. Близу 290 000 студената студира на неком од либијских Универзитета, што је, у односу на број становника, приближно два пута више него у Саудијској Арабији.

Први либијски универзитет основан је краљевским декретом, 1951. године, у Бенгазију. Школске 1975 године број студената износио је 13 400 и студирали су на два државна Универзитета, а тридесет година касније број студената премашио је 270 000 и студирали су на девет Универзитета.

Либијско високо образовање углавном се финансира из средстава државног буџета, а у последњих десетак година акредитован је и мали број приватних установа. На образовање је 1998. године, када је цена нафте била шест пута нижа него данас, одлазило 38,2 процента државног буџета.

Пораст опште писмености, такође је показатељ промена које су се догодиле у либијском друштву. Почетком осамдесетих година двадесетог века општа писменост износила је између 50 и 60 процената одрасле популације, односно око 70 процената за мушкарце и 35 процената за жене. Године 2004. општа писменост процењивана је на око 82 процента одраслог становништва, односно око 92 процента за мушкарце и око 72 процента за жене.

Производни сектор изван нафтног сектора, који чини око 20 процената бруто – друштвеног производа, раније окренут углавном пољопривреди, данас укључује и производњу гвожђа, челика, алуминијума и петрохемијских производа.

Ислам је преовлађујућа религија у Либији. Од 97 процената становништва исламске вероисповести, сунита је више од 85 процената.

Привреда Либије примарно зависи од прихода нафтног сектора, који чини готово сав извоз и више од половине бруто друштвеног производа. Откриће лежишта нафте и природног гаса 1959. године, трансформисало је Либију од веома сиромашне земље у (тада) најбогатију земљу Африке. Почетком осамдесетих година двадесетог века, Либија

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

је била једна од најбогатијих земаља на свету, њен бруто друштвени производ по становнику био је виши од развијених земаља као што су Италија, Јужна Кореја или Нови Зеланд.

Потврђене резерве нафте у Либији највеће су у Африци и износе 6,6 милијарди кубних метара, што је отприлике једна шестина количине коју, по званичним извештајима, поседује Саудијска Арабија.

Високи приходи од нафте и мали број становника омогућили су либијској држави да обезбеди висок ниво социјалне сигурности, посебно у областима становања и образовања.

У поређењу са суседним земљама, ниво апсолутног и релативног сиромаштва у Либији је изразито низак.

У последњој деценији, либијско руководство спроводи економске реформе као део шире кампање за реинтеграцију земље у глобалну капиталистичку економију. Ови напори добили су замаха после укидања санкција УН у септембру 2003. године. У децембру исте године Либија се јавно одрекла програма за производњу оружја за масовно уништење (што је, иначе, споран назив и често се користи више у политичком него у техничком значењу речи).

Последњих година руководство Либије смањило је државне субвенције и објавило планове опсежне приватизације. Приватизовано је више од 100 државних предузећа од 2003. године, укључујући прераду нафте, туризам и грађевинарство, и од тих стотину предузећа 29 је прешло у стопроцентно страно власништво.

Производни сектор изван нафтног сектора, који чини око 20 процената бруто – друштвеног производа, раније окренут углавном пољопривреди, данас укључује и производњу гвожђа, челика, алуминијума и петрохемијских производа.

Многе међународне нафтне компаније вратиле су се у земљу, укључујући и гиганте Шел

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

(Shell) и Ексонмобил (ExxonMobil).

Суштина тих оптужби била је, укратко, да држава Либија, под вођством Моамера Гадафија, чини све оно што цивилизоване, културне, слободне, демократске, правно уређене, пре свега западне, земље, не чине и да агенти државе Либије раде све оно што агенти ЦИА – е или МИБ, на пример, никако не раде.

Треба истаћи да је квалитет живота у Либији, мерено индексом HDI (Human Development Index) изнад нивоа квалитета живота становника Србије. Као меру квалитета живота у некој земљи, индекс HDI увели су у употребу 1990. године пакистански економиста Махбуб ул Хак и индијски економиста, нобеловац, Амартја Сен. Одређивање HDI индекса за поједину земљу укључује очекивану дужину живота, општу писменост, приступ образовању, животни стандард и, посебно, начин на који заједница брине о деци.

На листи земаља рангираних по вредности HDI индекса за 2010. годину Либија се налази на 53. месту (са вредношћу индекса 0,755), а Србија на 60. месту (са вредношћу индекса 0,735).

На врху листе, по критеријумима HDI индекса, налази се Норвешка, за коју процењена вредност индекса износи 0,938.

Ако је Гадафи био диктатор, онда је та диктатура коришћена, између осталог, и за подизање образовног нивоа и побољшање квалитета живота становништва.

Однос према Либији у последњих четрдесет година, посебно Велике Британије, Сједињених Држава и Француске, никада није био благонаклон.

Штампа и телевизија западних земаља тврде да су либијски агенти обучавали и финансирали терористе широм света, Палестинску ослободилачку организацију, Црвене бригаде, Ирску републиканску армију, Јапанску црвену армију, Исламску легију,

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

Исламистичке и комунистичке терористичке групе на Филипинима, да су чак покушавали да радикализују Маоре на Новом Зеланду, да су Гадафи и остали високи чиновници либијских власти хвалили учинке терористичких акција свуда по свету, између осталих у Јапану 1972. године и у Риму и Бечу 1985. године, да су „те масакре називали херојским делима“, да је лично Гадафи „аплаудирао“ убиству Анвара ел Садата председника Египта, 1981. године, отворено говорећи да је то „казна“ због мировног споразума са Израелом, да је помагао Иди Амина, Бокасу, Менгистуа, Чарлса Тејлора, Омара ал Башира, да је промовисао нафтни ембарго као политичко оруђе, „надајући се да ће пораст цена нафте и нафтни ембарго из 1973. године натерати Запад да престане да подржава државу Израел“, да су либијски агенти умешани у бомбашке нападе у Риму и Бечу 1985. године, у бомбашки напад у ноћном клубу „Ла Белле“ у Западном Берлину 1986. године, у експлозију Пан – ам – овог авиона изнад Локербија, у Шкотској, са 270 мртвих, 1988. године, у експлозију француског путничког авиона изнад Нигера, са преко 170 мртвих, 1989. године, да поменемо само неке од многобројних терористичко – бомбашких напада у које су либијски агенти умешани, да је ирска морнарица пресрела брод из Либије пун оружја намењеног ИРА – и 1973. године, да су француске власти заплениле 150 тона оружја послатог из Либије на трговачком броду и намењеног европским терористичким групама 1987. године, да је држава Либија гајила „блиске везе са режимом Слободана Милошевића“ и да се Гадафи „сврстао на страну православних Срба а против Муслимана у Босни и Албанаца на Косову, да је Гадафи „подржавао Милошевића и онда када је Милошевић већ био оптужен за етничко чишћење Албанаца великих размера“, да су либијски агенти одржавали блиске везе са КГБ – ом, источно – немачком тајном полицијом Штази и Фиделом Кастром од доласка Моамера Гадафија на власт.

Људи који су данас спремни да погину у борби против Гадафија, за слободу, сутра ће бити спремни да погину у борби против окупационих трупа Француске, САД и Велике Британије, опет за слободу.

У последњих четрдесетак година, либијско руководство, на челу са Гадафијем, оптуживано је много, упорно, доследно и систематски.

Суштина тих оптужби била је, укратко, да држава Либија, под вођством Моамера Гадафија, чини све оно што цивилизоване, културне, слободне, демократске, правно уређене, пре свега западне, земље, не чине и да агенти државе Либије раде све оно што агенти ЦИА – е или МИБ, на пример, никако не раде.

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

Због таквих оптужби, на Гадафија је више пута покушан атентат. Можда најпознатији покушај је операција „Ел Дорадо Кањон“, изведена у априлу 1986. године. Циљ ове операције био је ликвидација Моамера Гадафија (без вођења рачуна о евентуалној погибији чланова његове породице). Циљ није остварен, али је зато, у овом „хируршком бомбардовању“, по америчким изворима, убијено 45 либијских војника и официра и 15 либијских цивила. Ова операција, која није дело државно – бомбашког тероризма, спроведена је по наређењу тадашњег америчког председника Роналда Регана.

Кључна грешка коју је Моамер Гадафи учинио у последњој деценији, је то, што није, претходно ојачан и припремљен, изашао на изборе. На таквим изборима он би, врло вероватно, и победио.

Образованим становништвом, које пристојно живи, није се више могло управљати на стари начин и то је, највероватније, разлог грађанске побуне која је избила у фебруару ове године.

Не знам како ће се завршити рат против Либије, који су управо започеле Француска, Сједињене Државе и Велика Британија. Знај само да по подацима које је објавио Центар за нову америчку сигурност (Center for a New American Security), источна Либија (Бенгази и околина), центар побуне против Гадафија, даје више страних бораца, по становнику, међу побуњеницима у Ираку од било ког региона у Арапском свету.

Људи који су данас спремни да погину у борби против Гадафија, за слободу, сутра ће бити спремни да погину у борби против окупационих трупа Француске, САД и Велике Британије, опет за слободу.

Одлучност Гадафија да остане у Либији, бори се и, ако треба, ту и умре, има многе поштоваоце широм света.

Речи „ово је моја земља, овде ћу да умрем“, многим људима у многим земљама света не звуче празно, већ имају дубље, патриотско значење.

Напад на Либију као почетак нечег много већег (I)

Пише: Небојша Васовић
среда, 23 март 2011 12:36

Напад на Либију могао би бити почетак нечега много већег.

Читав међународни контекст, нарочито у поређењу са нападом на нас 1999.године, положај великих сила, тада и данас, укључујући и утицај економских односа у свету, заслужују читав посебни текст, па то овом приликом нисмо разматрали.